

Quickscan flora en fauna in het kader van bouwplan- nen aan de Burgemeester Keijzerweg te Papendrecht Concept

Januari 2019
P18-026/W1589
Auteur: E. Schutgens

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
nwcadvies@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

**Quickscan flora en fauna
in het kader van bouwplannen aan de Bur-
gemeester Keijzerweg te Papendrecht**

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Quickscan flora en fauna in het kader van bouwplannen aan de Burgemeester Keijzerweg te Papendrecht

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Annemijn de Groot en Koen Woerdenbag

Samenstelling: Esmee Schutgens

Foto's: Koen Woerdenbag

Quickscan flora en fauna in het kader van bouwplannen aan de Burgemeester Keijzerweg te Papendrecht [Samenst.: Schutgens, E.] [Foto's: Woerdenbag, K.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Burgemeester Keijzerweg, Papendrecht, Wet Natuurbescherming, Quickscan flora en fauna

W1589/P18-026

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, januari 2019

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

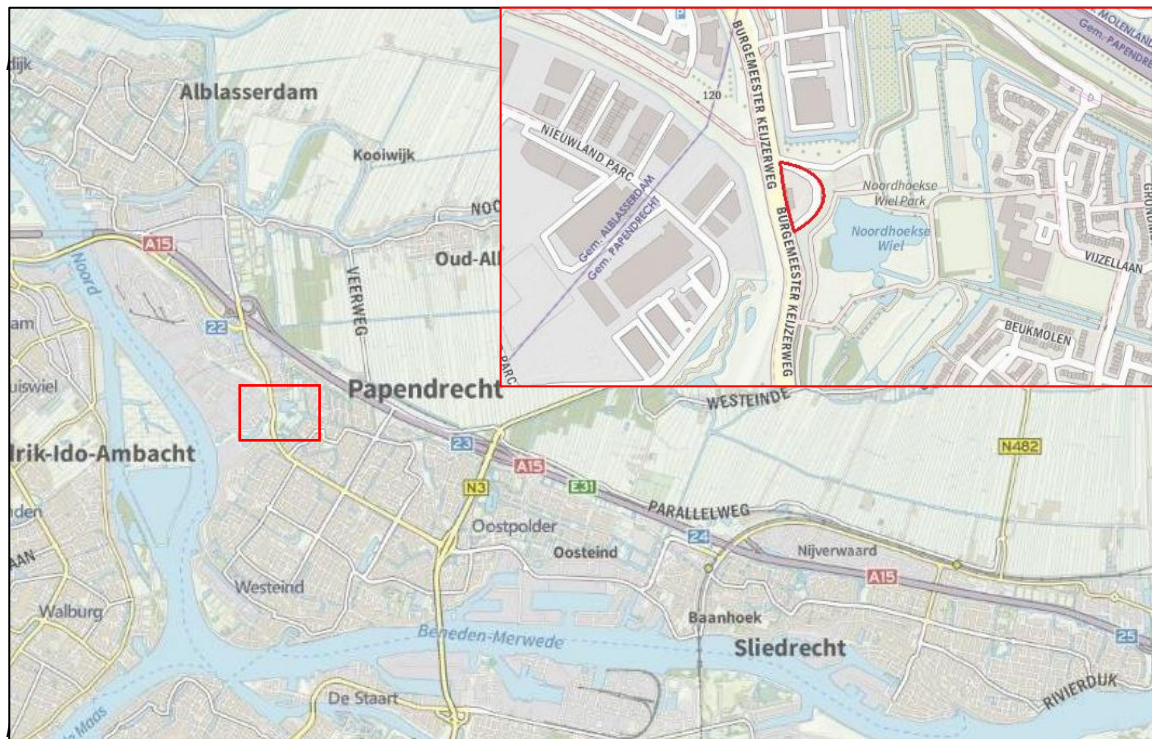
Soortgroep	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Mogelijke aantasting van een verblijfplaats, vliegroute en/of foerageergebied.	- Vervolgonderzoek naar een mogelijke verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied in de vorm van minimaal 6 bezoeken tussen 15 mei en 30 september.
Vogels vaste verblijfplaats	Geen.	- Zorgplicht.
Overige vogelsoorten	Mogelijk verstoring, beschadiging en/of vernieling van nesten en eieren.	- Indien in het broedseizoen gewerkt zal worden dient het gebied door een ecooloog geïnspecteerd te worden op nesten met eieren en dienen deze gemarkeerd te worden. Er moet dan om de markeringen heen gewerkt worden. Indien buiten het broedseizoen gewerkt dient enkel met de zorgplicht rekening gehouden te worden.
Grondgebonden zoogdieren	Geen.	- Zorgplicht.
Amfibieën	Geen.	- Zorgplicht.
Vaatplanten	Geen.	- Zorgplicht.

1. Inleiding

Er is een plan om aan de Burgemeester Keijzerweg te Papendrecht (provincie Zuid-Holland) een nieuw politiebureau te realiseren.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de (mogelijk) aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om een quickscan flora en fauna uit te voeren aan de Burgemeester Keijzerweg en om te adviseren omtrent de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Locatie van het plangebied in Papendrecht (rood omkaderd) en aan de Burgemeester Keijzerweg (rood omlijnd)

Bron: CC-BY kadaster

Figuur 2: Locatie (rood omlijnd)

Bron: CC-BY Kadaster

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in Papendrecht aan de Burgemeester Keijzerweg (figuur 1 en 2). Aan de noord- en westzijde wordt het gebied begrensd door de Burgemeester Keijzerweg en een bedrijventerrein. Ten oosten en zuiden wordt het begrensd door het Noordhoeksewiel en woonwijken. Het plangebied bestaat momenteel uit een loods, grind, kale grond en een aantal bomen en bosschages. De loods bestaat uit golfplaten aan de buitenkant en baksteen en hout aan de binnenkant.

Foto 1: Loods

Foto 2: Boom met eksternest

Foto 3: Binnenkant loods

Foto 4: Binnenkant loods

Foto 5: Houtopslag op het terrein

Foto 6: Rand van het plangebied

Beschermde gebieden

Het plangebied bevindt zich op ruim 3 kilometer van het Natura 2000-gebied de 'Boezems Kinderdijk', op ruim 5,5 kilometer van 'Biesbosch' en op ruim 6,5 kilometer van 'Donkse Laagten'. Vanwege deze afstand en de kleinschaligheid zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen van doelsoorten en habitattypen die in het kader van Natura2000 aangewezen zijn als gevolg van verstoring door geluid, verstoring door licht en andere storingsfactoren.

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Strategische reservering natuur of belangrijke weidevogelgebieden. Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte van deze gebieden verloren gaat, is toetsing aan deze wet- en regelgeving niet nodig.

Vorgenomen plannen

Er zal, aan de Burgemeester Keijzerweg, een politiebureau gerealiseerd worden. Hiervoor wordt de bestaande bebouwing en vegetatie verwijderd. Het is nog niet bekend hoe het gebied precies ingericht zal worden.

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

In het kader van de Wet natuurbescherming is een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Deze quickscan bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals Stichting RAVON, de Vlinderstichting en de NWC database. Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens de quickscan is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, grondgebonden zoogdieren, amfibieën en beschermde vaatplanten.

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders omdat de bodem te voedselrijk is om als biotoop voor de waardplanten van deze vlindersoorten te kunnen dienen. Bovendien komen de meeste beschermde vlindersoorten op slechts een aantal locaties in Nederland voor (voornamelijk natuurgebieden). Om deze reden is deze soortgroep buiten beschouwing van de quickscan gelaten.

Het veldbezoek is op 20 december 2018 uitgevoerd door medewerkers van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg 7 °C, het was grotendeels bewolkt en de wind had een kracht van 3 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden beschermd door de Wet natuurbescherming (bijlage 2). Het plangebied is daarom beoordeeld op de mogelijke waarde voor deze soortgroep. Hierbij is gelet op de geschiktheid van aanwezige bomen en bebouwing als verblijfplaats voor vleermuizen zoals de aanwezigheid van holten of spleten en de kenmerken van deze holten en spleten.

Daarnaast is tijdens het veldbezoek beoordeeld of er in en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen aanwezig zijn. Vleermuizen gebruiken zoveel mogelijk lijnvormige structuren en vliegen bij voorkeur uit de wind, licht (straatverlichting, verlichting van gebouwen et cetera). Vaak wordt langs deze structuren ook gefoerageerd. Het gaat dan om bijvoorbeeld bomenrijen en watergangen met opgaande begroeiing. Andere elementen waar vleermuizen kunnen foerageren zijn bosschages, parken, tuinen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Tijdens de inventarisatie is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Onder meer is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindexerend gedrag). Tevens is bekeken of het plangebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats. Nesten van vogels met een vaste verblijfplaats kan worden uitgesloten aangezien geen bomen en/of bebouwing aanwezig is in het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

De aanwezigheid van merendeel van beschermde grondgebonden zoogdieren kan uitgesloten worden. Echter zijn de meeste te verwachte beschermde grondgebonden zoogdieren vrijgesteld in Zuid-Holland (o.a. Bunzing en Hermelijn). De enige strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten die in de buurt van het plangebied zou kunnen voorkomen zijn de Steenmarter (*Martes foina*). De Steenmarter heeft een voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden. Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. Naast de Steenmarter zouden de Bunzing (*Mustela putorius*) en de Wezel (*Mustela nivalis*) in het gebied kunnen voorkomen. Deze soorten in de Drechtsteden nog steeds beschermd; de 'Uitwerking gedragscode stadswerk' geldt voor deze soorten. Tijdens de quickscan is bepaald in hoeverre het plangebied geschikt is voor deze soorten en is er gezocht naar sporen van deze soorten.

Amfibieën

Een aantal soorten amfibieën, zoals de Rugstreeppad en de Heikikker die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming vallen, komen wellicht voor in het plangebied. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van RAVON (ravon.nl) en Databank Drechtsteden. Tijdens de quickscan is bepaald in hoeverre het plangebied geschikt is als winterhabitat of foerageergebied voor beschermde amfibiesoorten die in de omgeving van Papendrecht voorkomen. Hierbij is vooral gelet op de aan- of afwezigheid van (tijdelijke) poelen, bodemsoort en type vegetatie. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de plannen voor beschermde amfibieën bepaald.

Vaatplanten

Het merendeel van de vaatplanten die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt, komt niet voor in de omgeving van het plangebied. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de NDFF (telmee.nl).

Tijdens de quickscan is bepaald in hoeverre het plangebied geschikt is als groeiplaats voor beschermde plantensoorten die wel in de omgeving van Barendrecht voorkomen. Hierbij is onder andere gelet op het type bodem dat aanwezig is binnen het plangebied en de vochtigheid van deze bodem. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de planten voor beschermde vaatplanten bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

In het plangebied zijn in de aanwezige bomen geen geschikte spleten en/of holtes (oud spechtenhol of spleet in de stam of zijtak) gevonden die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats door vleermuizen. Het plangebied beschikt over één lijnvormig structuur in de vorm van opgaand groen (foto 7). Ondanks dat deze niet direct verbonden is aan een foerageergebied, is het mogelijk dat vleermuizen gebruik maken van deze bomenrij om zich te oriënteren in het landschap. Mogelijk maken vleermuizen ook gebruik van deze bomenrij, of de weilanden in de directe omgeving daarvan, als foerageergebied. Tevens is in het plangebied bebouwing aanwezig die geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen; het gebouw beschikt over voldoende openingen tussen de golfplaten waar vleermuizen achter of in kunnen kruipen en beschikt het gebouw over een open schoorsteen waardoor vleermuizen in het gebouw terecht kunnen komen. Het gebouw bezit aan de binnenkant houtplaten en houten balken waar vleermuizen tussen kunnen kruipen.

Foto 7: Lijnvormig landschapselement in de vorm van opgaande begroeiing

Vogels met een vaste verblijfplaats

Binnen het plangebied zijn twee eksternesten aangetroffen (foto 2, pagina 10). Van beide is duidelijk dat deze momenteel niet in gebruik zijn door vogels met een vaste verblijfplaats, zoals de Buizerd en de Sperwer. De gevonden nesten zijn veel te klein om momenteel als broedgelegenheid te dienen voor een Buizerd. De locatie van de nesten zijn niet geschikt voor de Sperwer; de nesten liggen te dicht bij bebouwing en liggen daarmee in een verstoringgevoelige locatie

Het plangebied beschikt niet over geschikte bebouwing waar huismussen gebruik van kunnen maken om te broeden. Het plangebied zelf is niet geschikt als functionele

leefomgeving van de Huismus. Huismussen stellen specifieke eisen aan hun functionele leefomgeving. Er dient voldoende beschutting aanwezig te zijn, plaatsen waar een stofbad genomen kan worden, voldoende voedsel en een drinkplaats. Het plangebied beschikt enkel over één rij opgaande begroeiing die als beschutting gebruikt zou kunnen worden en beschikt niet over de andere benodigde elementen.

Overige vogelsoorten

Er zijn twee eksternesten aangetroffen binnen het plangebied. Daarnaast zijn in het plangebied beperkte mogelijkheden voor nesten van broedvogels.

Grondgebonden zoogdieren

De aanwezigheid van de Steenmarter, de Bunzing en de Wezel binnen het plangebied kunnen worden uitgesloten. Er zijn geen openingen die deze soorten toegang zouden kunnen geven tot het gebouw. Daarnaast is er beperkte aanwezigheid van elementen zoals een groenstrook, bosjes, greppels en bermen, waardoor het geen geschikt foeraargebied vormt. Het enige aanwezige groen is te zien in foto 7.

Amfibieën

Door de afwezigheid van (tijdelijke) poelen in het plangebied, kunnen voortplantingswateren van strikt beschermde amfibiesoorten worden uitgesloten. Daarnaast is het plangebied intensief in gebruik door een houtbedrijf en voorzien van verharding, puin en houtsnippers. Hierdoor is het gebied ook niet geschikt als landhabitat voor de Heikikker of de Rugstreeppad.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn er geen beschermde vaatplanten aangetroffen binnen het plangebied. Er kan geconstateerd worden dat het plangebied, vanwege de voedselrijke omstandigheden, ook geen geschikt biotoop vormt voor beschermde vaatplanten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Vliegroute en/of foerageergebied

Het plangebied is matig geschikt als foerageergebied en/of vliegroute voor vleermuizen; er is een lijnvormig landschapselement aanwezig die vleermuizen kunnen gebruiken. Het is mogelijk dat een aantal bomen gekapt zullen worden. Voordat dit kan gebeuren dient onderzocht te worden welke functie de bomenrij vervult voor vleermuizen.

Verblijfplaats

Er zijn geen geschikte holten in de bomen aanwezig die vleermuizen kunnen gebruiken als verblijfplaats. Binnen het plangebied bevindt zich een gebouw dat geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Om te kunnen voorzien in de ontwikkeling dient het bestaand gebouw gesloopt te worden. Aangezien het gebouw geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen, moet nader onderzocht worden of het daadwerkelijk gebruikt wordt door vleermuizen.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar de functie van de bomenrijen dient uitgevoerd te worden. Het aanvullend onderzoek bestaat uit twee tellingen. Hierbij wordt er enkel gelet op jagende en passerende dieren. Deze twee tellingen moeten plaatsvinden tussen 15 mei en 15 oktober, waarvan één telling in de kraamperiode van half mei tot half juli en één telling in het najaar vanaf half augustus tot half oktober plaatsvindt. Tussen beide tellingen moeten minimaal acht weken zitten.

De volgende soorten kunnen verwacht worden in het gebouw:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis (winter)
- Gewone grootoorvleermuis

Het NWC voert vleermuisonderzoek uit aan de hand van het vleermuisprotocol. Het protocol dient als richtlijn voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Wet natuurbescherming. De provincie Zuid-Holland erkend dit protocol en gebruikt het als leidraad bij de beoordeling van de kwaliteit van het uitgevoerde vleermuisonderzoek bij ontheffingsaanvragen. Het aanvullende onderzoek zal bestaan uit minimaal zes vleermuisinventarisaties die in de periode half mei tot en met begin oktober uitgevoerd zullen worden. Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar namelijk op verschillende manieren (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, winterverblijfplaats). Het vleermuisprotocol stelt daarom dat tenminste zes inventarisatiemomenten nodig zijn om de functies, die het gebouw mogelijk voor de bovengenoemde soorten vleermuizen vervult, zo goed mogelijk te inventariseren. In

de kraam/zomerperiode (half mei-half juli) zullen de eerste twee inventarisaties uitgevoerd worden (tabel 1). In de zomer/ paarperiode (begin augustus- begin oktober) zullen de overige vier inventarisaties plaatsvinden. Bij het aantreffen van een verblijfplaats is mogelijk een ontheffing nodig en moeten compenserende maatregelen getroffen worden.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het plangebied vormt geen geschikt habitat als nestlocatie of functionele leefomgeving van vogels met een vaste verblijfplaats. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep. Wel moet er de algemene zorgplicht in acht genomen worden.

Overige vogelsoorten

Aangeraden wordt om buiten het broedseizoen te werken. Het broedseizoen is doorgaans van half maart tot half augustus. Indien dit niet mogelijk is en werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats dienen te vinden, moet voordat de werkzaamheden plaatsvinden struiken en bomen verwijderd te worden of moet gebruiktgemaakt worden van ecologische begeleiding. Dit betekent dat, vooruitlopend op de werkzaamheden, een ecoloog het werkgebied vrij moet geven. Dit wordt gedaan door het gebied te doorlopen en te zoeken naar nesten, indien een nest gevonden wordt, mogen er geen werkzaamheden rondom dat nest plaatsvinden totdat de jongen vliegvlug zijn en het nest hebben verlaten.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt geen geschikt terrein voor een verblijfplaats en/of een functionele leefomgeving van de Steenmarter. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep. Wel moet de algemene zorgplicht in acht genomen worden.

Amfibieën

Het plangebied vormt geen geschikt habitat voor strikt beschermde amfibieën. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep. Wel moet er de algemene zorgplicht in acht genomen worden.

Vaatplanten

Binnen het plangebied komen geen beschermde vaatplanten voor. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Tabel 1: Periode voor het uitvoeren van het benodigde aanvullend onderzoek.

	Aantal bez.	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Vleermuizen; kraam/zomer verblijfplaats	2												
Vleermuizen; paarplaatsen	2												
Vleermuizen; winterverblijfplaats	2												
Vleermuizen; vliegroute	2												

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Referenties

Database NWC

Ravon.nl

Telmee.nl

Vlindernet.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermden soorten Wet natuurbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Kreeftachtigen

Europese rivierkreeft

Weekdieren

Bataafse stroommossel

Platte schijfhoren

Vissen

Beekdonderpad

Beekprik

Elrits

Gestippelde alver

Grote modderkruiper

Houting

Kwabaal

Steur

Reptielen

Adder

Dikkopschildpad

Gladde slang

Hazelworm

Kemp's zeeschildpad

Lederschildpad

Levendbarende hagedis

Muurhagedis

Ringslang

Soepschildpad

Zandhagedis

Amfibieën

Alpenwatersalamander

Bastaard kikker¹

Boomkikker

Bruine kikker¹

Geelbuikvuurpad

Gewone pad¹

Heikikker

Kamsalamander

Kleine watersalamander¹

Knoflookpad

Meerkikker²

Middelste groene kikker

Poelkikker

Rugstreeppad

Vinpootsalamander

Vroedmeesterpad

Vuursalamander

Zeezoogdieren

Bruinvis

Bulrug

Butskop

Dwergpotvis

Dwergvinvis

Gestreepte dolfin

Gewone dolfin

Gewone spitsdolfijn

Gewone vinvis

Griend

Grijze dolfin

Kleine zwaardwalvis

Narwal

Noordse vinvis

Orca

Potvis

Spitsdolfijn van gray

Tuimelaar

Walrus

Witflankdolfijn

Witsnuitdolfijn

Witte dolfin

Haften

Oeveraas

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever

Gestreepte waterroofkever

Juchtleerkever

Vermiljoenkever

Vliegend hert

Libellen

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Bronslibel
Donkere waterjuffer
Gaffellibel
Gevlekte glanslibel

Gevlekte Witsnuitlibel
Gewone Bronlibel
Groene glazenmaker
Kempense heidelibel
Mercurwaterjuffer
Hoogveenglanslibel

Noordse winterjuffer
Oostelijke witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke witsnuitlibel
Speerwaterjuffer

Nachtvlinder

Teunisbloempijlstaart

Dagvlinder

Aardbeivlinder
Apollonvlinder
Bosparemoervlinder
Boszandoog
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Donker pimpernelblauwtje
Duinparemoervlinder
Gentiaanblauwtje
Grote paremoervlinder

Grote vos
Grote vuurvlinder
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Moerasparemoervlinder
Pimpernelblauwtje
Sleedoornpage

Spiegeldikkopje
Tijmblauwtje
Veenbesblauwtje
Veenbesparemoervlinder
Veenhooibeestje
Veldparemoervlinder
Zilveren maan
Zilverstreephooibeestje

Vleermuizen

Baardvleermuis
Bechsteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis

Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis
Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis

Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Landzoogdieren

Aardmuis²
Bever
Boommarter
Bosmuis¹
Bunzing³
Damhert
Das
Dwergmuis²
Dwergspitsmuis²
Edelhert
Eekhoorn
Egel¹
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis²

Gewone zeehond
Grote bosmuis
Haas¹
Hamster
Hazelmuis
Hermelijn³
Huisspitsmuis²
Konijn¹
Lynx
Molmuis
Noordse woelmuis⁴
Ondergrondse woelmuis
Otter
Ree¹

Rosse woelmuis²
Steenmarter⁵
Tweekleurige bosspitsmuis⁴
Veldmuis²
Veldspitsmuis
Vos¹
Waterspitsmuis
Wezel³
Wilde kat
Wild zwijn⁶
Woelrat²
Wolf

Sporenplanten

Varens
Kleine vlotvaren
Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

Bladmossen
Geel schorpioenmos
Tonghaarmuts

Zaadplanten

Akkerboterbloem	Groenknolorchis	Pijlscheefkelk
Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Roggelelie
Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Rood peperboompje
Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Rozenkransje
Berggamander	Honingorchis	Ruw parelzaad
Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Scherpkruid
Blauw guichelheil	Kalketrip	Schubzegge
Bokkenorchis	Karthuizeranjer	Smalle raai
Bosboterbloem	Karwijselie	Spits Havikskruid
Bosdravik	Kleine ereprijs	Steenbraam
Brave hendrik	Kleine schorseneer	Stijve wolfsmelk
Brede wolfsmelk	Kleine wolfsmelk	Stofzaad
Breed wollegras	Kluwenklokje	Tengere distel
Bruinrode wespenorchis	Knollathyrus	Tengere veldmuur
Dennenorchis	Knolspirea	Trosgamander
Dreps	Korensla	Veenbloembies
Drijvende waterweegbree	Kranskarwij	Vliegenorchis
Echte gamander	Kruipend moerasscherm	Vroege ereprijs
Gevlekt zonneroosje	Kruiptijm	Wilde averuit
Glad biggenkruid	Lange zonnedaauw	Wilde ridderspoor
Gladde zegge	Liggende raket	Wilde weit
Groen nachtorchis	Naaldenkervel	Zomerschroeforchis

Voor de rode lijst soorten van Nederland kun u terecht op de website van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹ Voor deze soort geldt een vrijstelling in alle provincies.

² Voor deze soort geldt een vrijstelling in alle provincies m.u.v. Flevoland.

³ Voor deze soort geldt een vrijstelling in alle provincies m.u.v. Drenthe, Noord-Holland en Noord-Brabant.

⁴ Voor deze soort geldt een vrijstelling in alle provincies m.u.v. Zuid-Holland en Flevoland.

⁵ Voor deze soort geldt enkel in Friesland een vrijstelling.

⁶ Voor deze soort geldt enkel in Noord-Brabant een vrijstelling.

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten ervoor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>